

prof. dr hab. Violetta Przech
Akademia Muzyczna
im. Feliksa Nowowiejskiego
w Bydgoszczy
Dziedzina *Sztuka*
Dyscyplina artystyczna *Sztuki muzyczne*

Bydgoszcz, dnia 28.02. 2022 roku

RECENZJA

dorobku naukowego/artystycznego, dydaktycznego i organizacyjnego dr Jolanty Wąsacz-Krztoń, w tym osiągnięcia naukowego/artystycznego *Konteksty edukacyjne i kulturowe muzyki w XIX wieku w Galicji*, obejmującego monografię *Edukacja muzyczna młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii* (Rzeszów 2019) oraz cykl sześciu artykułów związanych z tematyką edukacji muzycznej na prowincji Galicji Zachodniej w drugiej połowie XIX wieku, a także cykl publikacji z lat 2008-2020, poświęconych tematyce kultury muzycznej Galicji. Recenzja została sporządzona na zlecenie Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie w związku z decyzją o powołaniu mojej osoby na członka komisji habilitacyjnej w charakterze recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie artystycznej *sztuki muzyczne* dr Jolancie Wąsacz-Krztoń.

Dane Habilitantki

Pani dr Jolanta Wąsacz-Krztoń jest absolwentką Liceum Muzycznego im. Artura Malawskiego w Przemyślu (dyplom w specjalności *fortepian* w roku 1996). Pięć lat później, w 2001 roku, na podstawie pracy magisterskiej *Wojciech Kilar – życie i twórczość*, uzyskała dyplom z wyróżnieniem wieńczący studia w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie na Wydziale Socjologiczno-Historycznym (kierunek *historia*). Stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie *historia* Habilitantka otrzymała w roku 2007 na podstawie rozprawy *Ludzie i muzyka w Krakowie w I połowie XIX wieku* zrealizowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Jadwigi Hoff i recenzowanej przez prof. dr. hab. Andrzeja Banacha (Uniwersytet Jagielloński)

oraz prof. dr hab. Jerzego Kurcza (Akademia Muzyczna w Krakowie). Doktorat został wyróżniony indywidualną nagrodą Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Od roku 2003 dr Jolanta Wąsacz-Krztoń jest pracownikiem dydaktyczno-naukowym w Uniwersytecie Rzeszowskim, najpierw na stanowisku asystenta w Zakładzie Badań Kultury Muzycznej Pogranicza Etnicznego w Instytucie Muzyki Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego, a od roku 2007 na stanowisku adiunkta w Zakładzie Metodyki Nauczania Muzyki na Wydziale Muzyki, po reorganizacji w 2019 roku – w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Działalność dydaktyczna Habilitantki

O szerokich kompetencjach dydaktycznych dr Wąsacz-Krztoń przekonuje różnorodność prowadzonych przez nią przedmiotów. Należą doń: historia kultury, wiedza o sztuce, wiedza o kulturze muzycznej, folklor, historia polskiej chóralistyki, metodyka prowadzenia audycji muzycznych, aktywizujące formy kontaktu z muzyką, historia tańca, integracja sztuk, metodologia pracy naukowej, seminarium pracy dyplomowej licencjackiej, seminarium pracy magisterskiej, promocja i marketing dóbr kultury, ochrona własności intelektualnej. W ramach prowadzonej działalności dydaktycznej Habilitantka wypromowała 54 magistrów, 72 licencjatów oraz zrecenzowała łącznie 32 dwie prace licencjackie i magisterskie. Pełniła również funkcję promotora pomocniczego w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora na podstawie rozprawy *Pieśni rzeszowskie ze zbiorów Jana Robaka w perspektywie etnolingwistycznej i etnomuzykologicznej* w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Była ponadto opiekunem studentów na kierunku *Edukacja artystyczna* (w latach 2003-2019), opiekunem praktyki programowej na kierunku *Jazz i muzyka rozrywkowa* (2016/2017), a w roku akademickim 2020/2021 koordynatorem praktyk na tymże kierunku. Jest cenionym nauczycielem akademickim, o czym świadczą bardzo dobre wyniki ankiet studenckich. W roku 2021 dr J. Wąsacz-Krztoń, w dowód uznania, została wyróżniona przez społeczność studentów „Laurem Studenta” w kategorii „Przyjaciel Studenta”.

W obszar działalności dydaktycznej dr J. Wąsacz-Krztoń wpisują się również cztery staże dydaktyczno-naukowe, odbyte w latach 2016-2018 w ramach międzynarodowego programu Erasmus + w uniwersytetach w Czechach (Ostrawa) i na Słowacji (Preszów, Bańska Bystrzyca).

Ocena wskazanego przez Habilitantkę osiągnięcia naukowego:

Pani dr Jolanta Wąsacz-Krztoń, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 16 marca 2021 (Dz. U. 2021 poz. 478), przedstawiła osiągnięcie naukowe/artystyczne zatytułowane

Konteksty edukacyjne i kulturowe muzyki w XIX wieku w Galicji, obejmujące:

- A. recenzowaną monografię naukową *Edukacja muzyczna młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii* opublikowaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2019 roku wraz z cyklem sześciu artykułów powiązanych tematyką edukacji muzycznej na prowincji Galicji Zachodniej w II połowie XIX wieku;
- B. cykl dziewięciu artykułów powiązanych tematyką kultury muzycznej Galicji opublikowanych w latach 2008-2020.

Ocena monografii i cyklu sześciu artykułów tematycznie powiązanych

Przedstawiona monografia *Edukacja muzyczna młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii* wpisuje się w nurt badań nad procesami kulturotwórczymi w mikroskali, w znaczeniu zarówno geograficznym (terytorialnym), jak i instytucjonalnym. Porusza bowiem zagadnienie edukacji muzycznej w szkolnictwie niesprofilowanym muzycznie (niezawodowym) reprezentowanym przez gimnazja wyłącznie męskie działające na obszarze Galicji Zachodniej (z wyłączeniem Krakowa) w latach 1867-1914 (okres autonomii). Uwaga Autorki skoncentrowana została na kształceniu muzycznym, które miało status nieobligatoryjnego, w gimnazjach działających w miastach: Bochni, Jaśle, Łańcucie, Nowym Targu, Nowym Sączu, Rzeszowie, Tarnowie, Wadowicach i Żywcu. Wyłączenie Krakowa – głównego ośrodka Galicji Zachodniej, Autorka usprawiedliwia odrębnym charakterem życia kulturalnego miasta [s. 10], zaś pominięcie gimnazjów żeńskich tłumaczy późnym ich pojawieniem się (w końcu lat 90. XIX wieku) w ofercie ówczesnego szkolnictwa w Galicji Zachodniej [s. 10, przypis nr 6].

Referując we wstępie do książki stan badań nad edukacją muzyczną młodzieży gimnazjalnej w interesującym Autorkę okresie i miejscu dr J. Wąsacz-Krztoń dochodzi do prezentacji publikacji najnowszej, z roku 2018, zatytułowanej *Wychowanie muzyczne młodzieży w środkowej części Galicji w dobie autonomicznej* autorstwa Wojciecha Motyki.

Nie można nie zauważyć, iż zakres tej pracy częściowo pokrywa się z wyznaczonym przez dr Wąsacz-Krztoń w jej książce. Zarówno Wąsacz-Krztoń jak i Motyka omawiają kształcenie muzyczne w gimnazjach Rzeszowa i Jasła. Habilitantka odnosi się do zastanej sytuacji następująco: „Jakkolwiek publikacja ta jest jednym z najbardziej aktualnych opracowań dotyczącym powszechnej edukacji muzycznej, powstała w wyniku odmiennej selekcji źródeł, a tym samym pozostawia wiele podjętych w książce *Edukacja muzyczna młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii* problemów poza obrębem analizy” [s. 13]. Wyjaśnienie to jednak – co dziwi – nie znajduje rozwinięcia w kolejnych rozdziałach książki. Autorka nie konfrontuje bowiem wyników badań własnych z rezultatami wyprowadzonymi przez W. Motykę.

Tytułowe zagadnienie edukacji muzycznej młodzieży gimnazjalnej Autorka ujmuje problemowo, czego odzwierciedleniem jest logiczna konstrukcja pracy. W rozdziale I Autorka omawia programy nauczania, charakteryzuje dostępne wówczas podręczniki i śpiewniki, w rozdziale II, biorąc pod uwagę kryteria statystyczne i kompetencji zawodowych, podejmuje charakterystykę środowiska nauczycielskiego, w rozdziale III przedstawia w sposób komplementarny środowisko uczniowskie, zaś w rozdziale IV formy edukacji muzycznej: naukę śpiewu i naukę gry na instrumentach, których dobór był wyrazem podejścia pragmatycznego mającego na celu tworzenie zespołów chóralnych i orkiestrowych dla uświetniania wydarzeń kulturalnych, nabożeństw i uroczystości kościelnych. Te zaś zostały omówione w ostatnim V rozdziale w kontekście udziału zespołów uczniowskich w życiu szkół i miast. Książkę dopełnia Wstęp i Zakończenie oraz starannie opracowana Bibliografia z obszernym materiałem źródłowym, wskazującym na rzetelnie wykonaną pracę źródłową, co niewątpliwie wzmacnia naukowy walor publikacji.

Pewien niedosyt pozostawia jednak pominięcie stanowiska metodologicznego w książce, które na ogół autorzy przedstawiają w rozdziale wprowadzającym. Ten brak rekompensuje Autoreferat, w którym Autorka *a posteriori* referuje zastosowane podejścia metodologiczne [Autoreferat, s. 6 i 13-14].

Podjęty przez dr Wąsacz-Krztoń temat jest ważny, stanowi wyraz świadomości wielkiego znaczenia edukacji muzycznej, zwłaszcza w dobie nieistnienia Państwa Polskiego. Autorka podkreśla, iż kształcenie muzyczne młodzieży, oprócz walorów innego rodzaju, „...było też istotnym dopełnieniem edukacji patriotycznej, społecznej i kulturowej” [s. 280]. Zaznacza również, iż edukacja muzyczna „...jakkolwiek traktowana jako przedmiot

nadobowiązkowy, spotykała się z dużym zainteresowaniem ze strony młodzieży” [s. 280]. Przeprowadzone przez Habilitantkę badania i ich pisemne opracowanie, wypełniając istniejącą lukę, poszerzają zakres wiedzy o historii edukacji muzycznej i wychowania muzycznego w Galicji w latach autonomii.

W części A „osiągnięcia”, oprócz monografii, Habilitantka wskazała sześć artykułów, które ukazały się w latach 2016-2017, a więc przed opublikowaniem książki. Są one tematycznie ściśle powiązane z monografią, prezentują wyniki częściowe uzyskane w toku prowadzonych badań.

Ocena cyklu publikacji z lat 2008-2020 podejmujących tematykę kultury muzycznej Galicji

Tematyka artykułów wskazanych jako część B „osiągnięcia” wykracza poza poruszoną w monografii i artykułach przypisanych części A „osiągnięcia”. Można powiedzieć, że stanowi jej dopełnienie przy zachowaniu wspólnego mianownika jakim jest kultura muzyczna na obszarze Galicji Zachodniej – tym razem z uwzględnieniem Krakowa, a także Galicji Wschodniej z głównym ośrodkiem we Lwowie. Autorka podejmuje rozmaite aspekty życia muzycznego Krakowa, Lwowa i okolic. Przedstawia m.in. wątki związane z działalnością instytucji kultury – teatru krakowskiego i jego repertuaru w I połowie XIX wieku (Autoreferat, s. 3, artykuły 1 i 3), Towarzystwa Przyjaciół Muzyki w Krakowie w latach 1817-1841, które jako pierwsza instytucja państwowa objęło mecenat nad kulturą muzyczną miasta (Autoreferat, s. 3, artykuł 2), prezentuje postaci środowiska muzycznego (m.in. przyjezdnych znakomitych śpiewaków operowych: Aleksandra Sas-Bandrowskiego – Autoreferat, s. 3, artykuł 5, Klementyny Czosnowskiej i Władysława Mierzwińskiego – Autoreferat, s. 3, artykuł 9, czy docierających do Krakowa wirtuozów tej rangi co Karol Lipiński lub Franciszek Liszt – Autoreferat, s. 3, artykuł 4), zwraca przy tym uwagę na wyjątkową atmosferę koncertów z ich udziałem, w dwóch artykułach eksponuje rolę kobiet – artystek w kulturze muzycznej Galicji na przykładzie miast – ośrodków wówczas prowincjonalnych: Tarnowa i Rzeszowa (Autoreferat, s. 3, artykuły 6 i 7).

Kryterium podejmowanej przez Habilitantkę tematyki skłania do konstatacji, iż Autorka skoncentrowała uwagę na rozległym obszarze badawczym, w którym oprócz zagadnienia edukacji muzycznej, zajmującego priorytetowe miejsce, interesuje ją szerokie, wieloaspektowe, ujęcie procesów kulturotwórczych i kultury muzycznej Galicji. Z pewnością docenić należy fakt, iż przedstawione publikacje w większości wypełniają lukę w polskim piśmiennictwie tej tematyki dotyczącym.

Ogólna ocena działalności i dorobku Habilitantki

Działalność naukowo-badawczą Pani dr Jolanty Wąsacz-Krztoń dokumentują liczne publikacje, a także czynne uczestnictwo w konferencjach naukowych. Rezultaty swoich badań Habilitantka opublikowała łącznie w 42 pracach, w tym dwóch monografiach Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego (2009¹ i 2019²) oraz w 40 artykułach opublikowanych w latach 2000-2020 jako rozdziały w monografiach wieloautorskich oraz w czasopiśmie. Podejmowaną w publikacjach tematykę Habilitantka zaprezentowała podczas 33 konferencji (lata 2003-2020), w tym 18 konferencji międzynarodowych, zorganizowanych w większości przez Uniwersytet Rzeszowski. Dr Wąsacz-Krztoń była również czynnym uczestnikiem trzech konferencji poza granicami kraju – na Ukrainie (w Kijowie i dwukrotnie w Drohobyczu). Jej dorobek naukowy poszerza współuczestnictwo w pracach redakcyjnych (udział w redakcji czterech obszernych monografii), a działalność pisarską dopełnia siedem tekstów o charakterze popularnym opublikowanych w regionalnych czasopiśmie („Gazeta Uniwersytecka” i „Echo Rzeszowa”). Jest również autorką dwóch recenzji książek, które ukazały się w czasopiśmie: „Studia z Historii Społeczno-Gospodarczej XIX i XX wieku”, t. 19 (Łódź 2018) i w „Roczniku Przemyskim”, t. 55 (Przemysł 2019).

Na podkreślenie zasługuje aktywność Habilitantki w funkcji wykładowcy realizującego wykłady i seminaria otwarte na zaproszenia uczelni i instytucji kultury (m.in.: Regionalnego Ośrodka Kultury Edukacji i Nauki w Przemysłu, Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Rzeszowie, Polskiego Towarzystwa Historycznego w Rzeszowie czy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie). W latach 1999-2004 (przed uzyskaniem stopnia doktora) Habilitantka wygłosiła cztery wykłady, zaś po uzyskaniu doktoratu, w latach 2014-2021, osiem. W tych popularnie sprofilowanych wystąpieniach dr Wąsacz-Krztoń podejmowała na ogół tematykę muzyki polskiej (m.in.: Chopin, Paderewski, Kilar), eksponując rozmaite wątki związane z wybranymi postaciami, np.: roli kobiet w życiu i twórczości Chopina, muzyczno-polityczne w przypadku Paderewskiego, czy muzyki filmowej w twórczości Kilara.

Uwagę zwraca również aktywność organizatorska Habilitantki, która w latach 2016-2020, w ramach projektów Wydziału Muzyki/Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego,

¹ Jolanta Wąsacz-Krztoń, *Ludzie i muzyka w Krakowie w I połowie XIX wieku*, Rzeszów 2009 (opublikowana praca doktorska Habilitantki obroniona w 2007 roku).

² Jolanta Wąsacz-Krztoń, *Edukacja muzyczna młodzieży gimnazjalnej w Galicji Zachodniej w dobie autonomii*, Rzeszów 2019 (publikacja przedstawiona jako część osiągnięcia naukowego/artystycznego).

współorganizowała wydarzenia o charakterze naukowym (konferencje, seminaria, sesje), pełniąc niejednokrotnie odpowiedzialną funkcję sekretarza konferencji. Aktywność dr Wąsacz-Krztoń obejmuje też popularyzację muzyki i animację kultury, czego świadectwem jest Jej działalność prelegencka (prowadzenie koncertów uniwersyteckich oraz innych wydarzeń kulturalnych).

Odpowiednie kompetencje Habilitantki pozwoliły na Jej powołanie do wypełniania odpowiedzialnych zadań administracyjnych, m.in. jako członka zespołu przygotowującego Raport Samooceny Instytutu Muzyki w związku z akredytacją jednostki, członka zespołu opracowującego dokumentację stanowiącą podstawę ewaluacji i w efekcie kategoryzacji Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, czy zespołu przygotowującego powołanie nowego kierunku *Jazz i muzyka rozrywkowa* na studiach I i II stopnia na Wydziale Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Dr J. Wąsacz-Krztoń pełni ponadto funkcję członka Rady Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego (wcześniej Rady Wydziału Muzyki UR).

KONKLUZJA

Odwołując się do treści artykułu 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 16 marca 2021 roku (Dz. U. 2021 poz. 478) **stwierdzam, iż przedłożona dokumentacja wraz z dorobkiem, w tym publikacje przedstawione jako szczególne osiągnięcie naukowe/artystyczne spełniają ustawowe kryteria.**

Popieram wniosek o nadanie dr Jolancie Wąsacz-Krztoń stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie artystycznej *sztuki muzyczne*.